

Sygn. akt IV CSK 439/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa B. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

przeciwko Spółdzielni Ogrodniczo - Pszczelarskiej w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 kwietnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 stycznia 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powód – „B.” – Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny – Zamknięty w W. wniósł przeciwko Spółdzielni Ogrodniczo-Pszczelarskiej w K. pozew o zasądzenie kwoty 369.447,19 zł z odsetkami. W zarzutach od nakazu zapłaty, orzekającego zgodnie z żądaniem pozwu, pozwana Spółdzielnia podniosła zarzut przedawnienia roszczenia odnośnie do odsetek. Sąd Okręgowy uchylił nakaz zapłaty co do kwoty 139.080,04 zł, zasądził natomiast od pozwanej na rzecz powoda kwotę 98.353,45 zł i umorzył postępowanie w zakresie kwoty 32.725,78. Zasadnicze elementy stanu faktycznego są następujące.

Pozwana Spółdzielnia zawarła w dniu 21 lipca 1999 r. z BGŻ S.A. umowę kredytową. Strony ustanowiły kilka zabezpieczeń wierzytelności kredytowej. W dniu 27 marca 2000 r. umowę tę zmieniono w zakresie terminu spłaty kredytu, przy czym ostateczny termin przyjęto na dzień 29 czerwca 2001 r. W grudniu 2002 r. BGŻ S.A. wystawił przeciwko pozwanej Spółdzielni (kredytobiorcy) bankowy tytuł egzekucyjny. Tytułowi temu w sierpniu 2003 r. nadano klauzulę wykonalności. W lutym 2006 r. Bank złożył wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tego tytułu. W wyniku umowy przelewu z dnia 30 października 2007 r. powód (cesjonariusz) nabył od Banku (cedenta) wierzytelność wynikającą z umowy kredytowej z dnia 21 lipca 1999 r. Sąd Okręgowy ustalił ogólną wartość zadłużenia pozwanej Spółdzielni na dzień 22 sierpnia 2008 r. Pozwana uznała należność do kwoty 238.367,96 zł. Sąd Okręgowy badał wysokość należności głównej oraz to, czy cesjonariusz mógł dochodzić skutecznie także odsetek za opóźnienie. Ostatecznie wysokość należności głównej określono na kwotę 98.353,45 zł z odsetkami za opóźnienie od dnia 18 września 2008 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie doszło do przedawnienia roszczenia o odsetki. Roszczenie stało się wymagalne w dniu 30 czerwca 2001 r. (tj. w dniu następnym po dniu płatności ostatniej raty). Od tej daty zaczął biec termin przedawnienia roszczenia, w tym też – roszczenia o odsetki. W dniu 21 sierpnia 2003 r. (przed upływem lat trzech) nadana została klauzula wykonalności bankowemu tytułowi, co spowodowało przerwanie biegu przedawnienia roszczenia przeciwko kredytobiorcy. W dniu 22 sierpnia 2003 r. trzyletni termin przedawnienia

rozpoczął bieg na nowo. W dniu 7 lutego 2006 r. BGŻ S.A. złożył wniosek o wszczęcie egzekucji i termin biegu przedawnienia został ponownie przerwany. W dniu 18 września 2008 r. (tj. w dniu wniesienia pozwu przez cesjonariusza) roszczenie o odsetki nie było jeszcze przedawnione. Wprawdzie powodowi nie przysługiwały żadne uprawnienia związane z bankowym tytułem egzekucyjnym, ale mógł on skutecznie nabyć wierzytelność objętą bankowym tytułem egzekucyjnym, co do której bieg przedawnienia uległ przerwaniu. W konsekwencji Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej Spółdzielni na rzecz powoda kwotę 93.353,45 zł jako różnicę pomiędzy żadaną a uznaną przez stronę pozwaną kwotę zadłużenia kredytowego.

W wyniku apelacji pozwanej (odnoszącej się do pkt II wyroku Sądu Okręgowego) Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w tym punkcie i oddalił powództwo w zakresie kwoty 98.353,45 zł. Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, przyjął natomiast, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu. Powód (nabywca wierzytelności kredytowej BGŻ S.A.) nie kontynuował postępowania egzekucyjnego wszczętego przez cedenta na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, ale wytoczył – po nabyciu wierzytelności na podstawie cesji – powództwo o zapłatę przeciwko kredytobiorcy (pозwanej Spółdzielni). Z akt komorniczych (w sprawie KM [...]) wynika, że co najmniej od dnia 27 listopada 2008 r. powód (cesjonariusz) w wyniku umowy przelewu wierzytelności z dnia 30 października 2007 r. utracił uprawnienia do egzekwowania od pozwanej wierzytelności kredytowej objętej cesją. Nie podjął bowiem żadnych czynności we wspomnianym postępowaniu egzekucyjnym. W rezultacie doszło do umorzenia postępowania egzekucyjnego ex lege (art. 823 k.p.c.) i umorzenie takie spowodowało skutki prawne przewidziane w art. 182 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Umorzenie postępowania egzekucyjnego niweczy skutek prawny w postaci przerwania biegu przedawnienia spowodowanego wniesieniem wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Skoro przerwa biegu przedawnienia roszczenia nastąpiła w dacie uprawomocnienia się postanowienia o nadaniu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności (w sierpniu 2003 r.), a wniesienie pozwu przez powoda (cesjonariusza) nastąpiło we wrześniu 2008 r., to dochodzone roszczenie uległo przedawnieniu. Zastosowanie art. 823 k.p.c. miało ten skutek, że nie mógł być już brany pod uwagę wniosek cedenta o wszczęcie

egzekucji złożony w dniu 7 lutego 2006 r. z uwagi na umorzenie postępowania egzekucyjnego ex lege. W okolicznościach rozpoznanej sprawy nie było podstaw do przyjęcia, że podniesienie zarzutu przedawnienia nastąpiło z naruszeniem art. 5 k.c.

W skardze kasacyjnej strony powodowej podniesiono zarzut naruszenia art. 788 § 1 k.p.c. w zw. z art. 194 ustawy z 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. nr 146, poz. 1546 ze zm.) i art. 823 k.p.c. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty naruszenia art. 788 § 1 k.p.c. i art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. uznać należy za nieuzasadnione, ponieważ przepisy te w ogóle nie były stosowane przez Sąd Apelacyjny, a więc w ogóle nie były brane pod uwagę przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy przez ten Sąd. Sąd drugiej instancji wyraził tylko ogólny pogląd, że powodowi (Funduszowi) służyło uprawnienie do wystąpienia do sądu z wnioskiem o nadanie na jego rzecz klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (wystawionemu wcześniej przez Bank) na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. i powołał się w tym zakresie na stosowną uchwałę Sądu Najwyższego. Powołując się na ustalenia faktyczne dokonane w rozpoznawanej sprawie, i Sąd ten zaznaczył jednak, że powód (cesjonariusz) nie skorzystał z takiej możliwości dochodzenia nabytego roszczenia wobec pozwanej Spółdzielni, lecz wystąpił z pozwem o zapłatę w dniu 18 września 2008 r.

Powstaje natomiast kwestia, czy w sprawie mógł znaleźć zastosowanie art. 823 k.c. i jakie mógł on wywołać skutki prawne w zakresie biegu terminu przedawnienia dochodzonego roszczenia.

Przepis art. 823 k.p.c. przewiduje umorzenie postępowania egzekucyjnego ex lege. Dzieje się tak wówczas, gdy wierzyciel w ciągu roku nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie żądał podjęcia zawieszono postępowania. Termin roczny biegnie od dokonania ostatecznej czynności egzekucyjnej, a w razie zawieszenia postępowania – od ustania przyczyny zawieszenia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dostrzeżono możliwość stosowania do skutków prawnych umorzenia ex lege egzekucji sądowej odpowiednio przepisu art. 182 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2003 r., II CK 113/02 (OSP 2004, z. 11, poz. 141) wyjaśniono, że złożenie przez bank wniosku o wszczęcie egzekucji przerywa bieg przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), przy czym do oceny skutków prawnych wniosku o wszczęcie egzekucji – w razie jej umorzenia na podstawie art. 823 k.p.c. - stosuje się odpowiednio art. 182 § 2 k.p.c. (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2009 r., IV CSK 244/09, niepubl.). W wyroku z dnia 13 października 2008 r. bliżej uzasadniono potrzebę stosowania art. 182 § 2 k.p.c. także w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego ex lege, a nie tylko – postępowania rozpoznawczego. Wyjaśniono tam trafnie m.in. to, że podobne względy jak w postępowaniu rozpoznawczym przemawiają także za przyjęciem w postępowaniu egzekucyjnym ochrony interesu drugiej strony postępowania, gdy wierzyciel nie wykazuje odpowiedniej aktywności przez pewien czas. Uwaga ta pozostaje aktualna także w stosunku do nabywcy wierzytelności na podstawie cesji. Umorzenie ex lege postępowania egzekucyjnego powinno zatem wywoływać - przy powołaniu się na przepis art. 182 § 2 k.p.c. - ten efekt prawny, że złożony wniosek o wszczęcie egzekucji nie może wywierać już żadnych skutków prawnych (także w zakresie biegu egzekwowanego roszczenia), jakie ustawa wiąże ze złożeniem takiego wniosku. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1996 r., III CZP 44/96 (OSNC 1996, z. 9 poz. 117) stwierdzono, że postanowienie sądu o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, które uległo umorzeniu z mocy prawa, jest w istocie postanowieniem jedynie stwierdzającym to umorzenie (art. 823 k.p.c.). Skoro skutek umorzenia następuje ex lege, zbędne jest wydanie stosownego postanowienia o umorzeniu przez organ egzekucyjny.

W sprawie niniejszej ustalono, że bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nadano klauzulę wykonalności w dniu 21 sierpnia 2003 r., a wniosek o wszczęcie egzekucji został złożony (przez cedenta) w dniu 7 lutego 2006 r. Przyjęcie skutku prawnego umorzenia egzekucji ex lege, przewidzianego w art. 182 § 2 k.p.c, powoduje to, że wspomniany wniosek egzekucyjny nie będzie już zdarzeniem przerywającym bieg terminu przedawnienia dochodzonego roszczenia.

W konsekwencji dochodzone roszczenie należało uznać za przedawnione ze wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, skoro powództwo cesjonariusza zostało wytoczone po upływie trzyletniego terminu przedawnienia (we wrześniu 2008 r.).

Nie można podzielić eksponowanego w skardze stanowiska powoda, że nie było podstaw do zastosowania art. 823 k.p.c., co oznacza brak umorzenia postępowania egzekucyjnego, zainicjowanego jeszcze przez zbywcę wierzytelności kredytowej. Według skarżącego, nie można mu - jako nowemu wierzycielowi - przypisać braku przewidzianej w tym przepisie aktywności, prowadzącej do powstania skutku w postaci umorzenia postępowania egzekucyjnego. Wytoczył on bowiem powództwo we właściwym czasie (w terminie rocznym od otrzymania stosownego wezwania od komornika prowadzącego egzekucję), a ponadto będąc stroną postępowania egzekucyjnego, nie miał żadnej możliwości złożenia odpowiedniego wniosku w tym postępowaniu.

Należy stwierdzić, że przewidziany w art. 823 k.p.c. wymóg odpowiedniej aktywności odnosi się, oczywiście, do wierzyciela, na rzecz którego toczy się postępowanie egzekucyjne. Takiego statusu nie ma skarżący. Nabył on jednak na podstawie cesji (w 2007 r.) dochodzoną wierzytelność od cedenta w stanie prawnym, istniejącym w chwili nabycia, tzn. taką, w odniesieniu do której nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia w wyniku wniosku cedenta o wszczęcie egzekucji (w dniu 7 lutego 2006 r.; art. 513 § 1 k.c.). Umorzenie egzekucji ex lege (art. 823 k.p.c.) wywołało ten skutek, że złożony wniosek egzekucyjny nie wywołał skutków prawnych, jakie ustawa z nim wiąże także wobec nabywcy wierzytelności (art. 182 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną powoda jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.).